

Újragondolt biztonság, kutatási jelentés

Security rethought, research report

Lippai Zsolt

tanársegéd, rendőr alezredes
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
lippai.zsolt@uni-nke.hu

Christián László

Dr. PhD, habil. egyetemi docens, oktatási rektorhelyettes,
rendőr dandártábornok
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
christian.laszlo@uni-nke.hu

Absztrakt

Cél: Kiemelkedően izgalmas és úttörő jellegű szakmai küldetés a biztonság megteremtésének és fenntartásának állami és nem állami szereplői vizsgálata, a jelen helyzetet értékelő és a jövőbeni lehetőségeket elemző valós helyzetkép kialakítása. A rendelkezésünkre álló információk alapján eddig ilyen jellegű empirikus kutatás nem készült, amely hiátust kívánjuk az általunk elérhető szerény eszközökkel – legalább részben – pótolni. Kérdőíves kutatásunkkal egyrészt az ezzel megegyező tárgyú PhD-kutatás megalapozottságának és szakmai szükségességének bizonyítására vagy éppen megcáfolására, másrészt pedig egy olyan problématerkép felvázolására törekszünk, amely segíthet a döntéshozóknak, a jogalkotóknak, továbbá a biztonság megteremtésében szerepet vállalók számára a biztonsági szakma megújításában, a tevékenység újra gondolásában.

Módszertan: Előzetes felkérésünk alapján 32 fő, nyolc szegmentációban és egyenlő reprezentációban töltötte ki a kutatáshoz használt – a több, abban érintett szereplő képviselőjének összefogásával elkészített –, összesen 19 (amelyből 15 feleletválasztós és négy kifejtős) kérdést tartalmazó „Újra gondolt biztonság” online szakértői kérdőívet. Annak kitöltésére a Nemzeti Közszolgálati Egyetem által biztosított NKE Survey oldalának (<https://survey.uni-nke.hu/>) használatával 2021. december hónapban került sor. Valamennyi kitöltés önkéntes és (az adott reprezentáción belüli válaszadók személye) anonim volt.

1 Az Innovációs és Technológiai Minisztérium Kooperatív Doktori Program Doktori Hallgatói Ösztöndíj Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Megállapítások: Jelen anyagban, egy a Rendészettudományi Doktori Iskolában folyó tudományos kutatás szakmai megalapozását célzó kérdőíves kutatás előzményeit, célját, a választott téma újszerűségét, a disszemináció társadalmi, gazdasági és tudományos jelentőségét, a szakmai kérdőív elemzése során tett megállapításokat mutatjuk be.

Érték: Az ifjú rendészettudomány művelőinek arra kell törekedniük, hogy a felmerülő problémákat minél több szinten és perspektívából, a kellő tudományos alaposággal vizsgálják. A módszertani megközelítést olyan érdeklődő attitűdre kell alapozni, amely intézményi és egyéni szinten egyaránt meg kívánja érteni a rendészet valóságának kereteit adó társadalmi jelenségeket. Kutatásunk ehhez nyújt segítséget.

Kulcsszavak: PhD-kutatás, szakmai kérdőív, biztonság megteremtése, magánbiztonság

Abstract

Aim: It is an exciting and ground-breaking professional mission to examine the state and non-state actors involved in the creation and maintenance of security, to develop a realistic picture of the current situation and to analyse the future possibilities. On the basis of the information available to us, no such empirical research has been carried out to date, and we would like to fill this gap – at least in part – with the modest means at our disposal. With our questionnaire survey, we aim to prove or refute the validity and professional necessity of a similar PhD study, and to draw up a problem map that can help decision-makers, legislators and those involved in security to renew the security profession and rethink its activities.

Methodology: On the basis of our preliminary request, 32 people, in 8 segmentations and equal representation, completed the online expert questionnaire „Security Reconsidered”, which was used for the research, containing 19 questions (15 multiple-choice and 4 multiple-choice), prepared in cooperation with representatives of several stakeholders. It was completed in December 2021, using the NKE Survey site (<https://survey.uni-nke.hu/>) provided by the National University of Public Service. All completions were voluntary and anonymous (the respondents within the given representation).

Findings: In this paper, we present the background, the aim, the novelty of the chosen topic, the social, economic and scientific importance of the dissemination, the findings of the analysis of the questionnaire and the questionnaire.

Value: Young law enforcement academics should strive to explore the issues at stake from as many levels and perspectives as possible, with the necessary

scientific rigour. The methodological approach should be based on an inquisitive attitude that seeks to understand the social phenomena that frame the reality of policing, at both institutional and individual levels. Our research will help to achieve this.

Keywords: PhD research, professional questionnaire, creating security, private security

A kutatás²

Az ifjú rendészettudomány művelőinek arra kell törekedniük, hogy a felmerülő problémákat minél több szinten és perspektívából, kellő tudományos alappal vizsgálják. A módszertani megközelítést olyan érdeklődő attitűdre kell alapozni, amely intézményi és egyéni szinten egyaránt meg kívánja érteni a rendészet valóságának kereteit adó társadalmi jelenségeket. Ezen valóság megismeréséhez pedig az adott szituációban egymásba fonódó és egymást átfedő viszonyok komplex rendszerét kell megvizsgálunk.

Kuhn „*Structures of Scientific Revolutions*” című értekezésében a szokásos értelemben vett tudomány pályájának leírásánál azt állítja, hogy nincs megalapozott tudományos kutatómunka jól meghatározott módszertani elvek nélkül. Sőt, azt is kijelenti, hogy a paradigmák a tudós segítségével vannak a kutató- és feltáró munka „sugárútjainak” kijelölésében, a problémák definiálásában, az analitikai módszer kiválasztásában és a kutató érdeklődését kiváltó terület pontos meghatározásában (URL1). Ugyanakkor – Kuhn-nal részben egyetértve – külön érdekességként jegyezzük meg, hogy a kérdőív alapját képező, a Rendészettudományi Doktori Iskolában végzett PhD-kutatás nem titkolt célja éppen a meglévő paradigmák (értsd: az állami rendészeti szervek biztonság megteremtésében és fenntartásában gyakorolt szerepének egyeduralma) esetleges lebontása társadalmi igényének vizsgálata.

Jelen anyagban az említett tudományos kutatás szakmai megalapozását célzó kérdőíves kutatás előzményeit, célját, a választott téma újszerűségét, a disszemináció társadalmi, gazdasági és tudományos jelentőségét, a szakmai kérdőív elemzése során tett megállapításokat mutatjuk be.

2 Ezúton köszönjük meg Balázs Norbert, Fekete Csaba, Héra Gábor, Pillok Péter, Varga Zsolt Iván szakértőknek a kérdőív elkészítéséhez nyújtott önzetlen segítségét.

A kérdőív elkészítésének relevanciája

Salgó László, volt országos rendőrfőkapitány szerint hazánk rendszerváltozását követően „*A nagy szabadság [...] hirtelen szakadt rá a magyar rendőrségre. Úgy járt a szervezet, mint az a madár, amely élete nagy részét kalitkában töltötte, s amint természetvédő új gazdája a kalitkát kinyitotta, megdöbben: más énekelni egy relatív jólétben (étel, ital adott) a szabadságról és más szembenézni az élet kihívásaival (pl. egy jókora fekete macskával)...*” (Salgó, 1994). A megváltozott élethelyzet tükrében a közbiztonság megeremtésének állami szereplőit vizsgálva, Finszter Gézával egyetértve, megállapíthatjuk, hogy „*a közbiztonság és közbátorság, vagyon- és életbiztonság hivatalos garantálása*” (Szabó, 1980) kérdéskör bizonytalan tartalma még napjainkban is kiélezett vitákat eredményezhet (Finszter, 2009).

A probléma nehezen megragadható tartalma fogalmazódik meg az Alkotmánybíróság 13/2001. (V. 14.) határozatában is, amely szerint „*A közbiztonság mi-benléte, viszonya a közrendhez, a belső rendhez, illetve utóbbiak fogalmi meghatározása tudományos viták tárgya. Az Alkotmánybíróságnak nem feladata ezekben állást foglalni. A jogrendszer e szempontból releváns elemeinek áttekintése is azt mutatja azonban, hogy a közbiztonság többértelmű kategória, a kifejezés mögött tartalmilag többféle érdek és érték, illetve több, alapvetően eltérő jellegű feladat húzódik. [...] A közbiztonság kétségtelenül alkotmányos értéktartalommal bír. A fogalom, a jelenség és a cél struktúrája azonban olyan bonyolult és szerteágazó, hogy az értelmezésben nagyfokú bizonytalanságra, illetve önkényességre vezethet.*”

A szocialista jellegű államformát maga mögött hagyó Magyar Kormány 1990 tavaszán azzal a kéréssel fordult a svájci illetékességű TC Team Consult multinacionális céghez, hogy támogassa a magyar rendőrség átszervezését és demokratizálását (Gottlieb, Kröszel & Prestel, 1998). A méltatlanul elfeledett és csak részelemeiben megvalósult – az akkori kormányzat és rendőrség által is elfogadott – program kimondta, a rendőrségi szervezetek rá vannak kényszerülve, hogy folyamatosan továbbfejlődjenek. Egy jövőbeni sikeres rendőrségi szervezetnek versenykövetelményeket kell felállítania, és a teljesítményt nyújtók (felkínálók) teljesítményét konkurenciába kell helyezni a versenytársakéval. A végrehajtói teljesítményt oda kell pontosítani, ahol a társadalmi elvárásoknak megfelelően a legtöbb siker tervezhető, ugyanakkor a költséges őrző és kísérő tevékenységeket civil cégekre kell átruházni (gondolva itt például az értékszállítmányok kísérésére, repülőtereken csomagok, szállítmányok ellenőrzésére). A polgárokat önálló cselekvésre kell felhatalmazni és felbátorítani, hogy ne csak a közigazgatás intézkedéseire várjanak (ezzel együtt pedig az ellenőrzés is

a bürokráciáról egyre erősebben a polgárokra hárul). A végrehajtók a jelenlegi reagáló helyzetből törekedjenek a proaktív problémát megoldó szerepbe jutni, célként megfogalmazva a társadalmi intézményekkel, a lakossággal közösen, a biztonság mint termék megteremtését (Gottlieb, Krözsel & Prestel, 1998).

Globalizált világunk posztmodern társadalmában a személyek mozgása, az áruk határokon átlépő szállítása, az újonnan felmerülő kockázatok tükrében az emberek biztonság iránti vágya is exponenciálisan növekszik, míg a közfinanszírozású biztonsági rendszer már közel sem képes valamennyi biztonsággal kapcsolatos kihívásra kielégítő válasszal szolgálni. A hálózatosodás, a közösségi kapcsolatok és az integráció erősödésével hozott változások eredményeként a hagyományos közbiztonsági tevékenységek egy részét mostanára már magáncégek látják el, ami megköveteli a két (értsd: az állami és nem állami) szektor közötti párbeszéd intézményesítését a vásárlók, a megrendelők, a hatóságok, a közpolitikát alakítók között, nemzeti és európai szinten egyaránt (Jaszenszky, Regényi & Lippai, 2022).

George és Button professzorok – a magánbiztonság esszenciális szerepére vonatkozó – kutatása szerint, a magánbiztonsági szektor szereplői a 21. században globálisan meghatározóvá léptek elő a közrend, közbiztonság fenntartásában, a bűnmegelőzésben, a veszteségmegelőzésben, valamint az állami stabilitást biztosító gazdasági szereplők és az állampolgárok személyének és vagyonának védelmében (George & Button, 2000). A brit szerzőpáros a magánbiztonsági szektort egy jéghegyhez hasonlította, amely nagyon változatos és sokféle irányba fejlődik, ezért nehéz besorolni a különféle elméleti és jogi definíciókba. A jéghegy vízfelszín feletti, látható részei a testőrség, a magánnyomozás, a közrendfenntartás, a biztonsági ellenőrzés hatósági intézkedésre (míg a biztonságvédelem látványos tevékenysége egyre inkább összekapcsolódik a biztonságtechnológiával). Ezzel szemben – a hasonlat szerint – a vízfelszín alattiak a biztonsági szakértők, a biztonságtechnológiai szakemberek, a biztonsági képzés oktatói, továbbá a magánkatonai haderő is ide tartozik, tehát a felszín alatti rész ez által sokkal nagyobb, mint a jéghegy látható csúcsa (Lippai, 2020). A jéghegy látható és láthatatlan részeinek, a közhatalmi jogosítvánnyal nem rendelkező rendészeti jellegű, civil szférában található szervek (Balla, 2017) eddig csak részben megalósult elemzése kiemelt kutatási területként jelentkezik a rendészettudományi kutatásokban, tekintettel azok közbiztonságra gyakorolt erőteljes hatására.

Ennek alapján kiemelkedően izgalmas és úttörő jellegű szakmai küldetés a biztonság megteremtésének és fenntartásának állami és nem állami szereplői vizsgálata, a jelen helyzetet értékelő és a jövőbeni lehetőségeket elemző valós helyzetkép kialakítása. A rendelkezésünkre álló információk alapján eddig ilyen

jellegű empirikus kutatás nem készült, amely hiátust szeretnénk a rendelkezésünkre álló szerény eszközökkel – legalább részben – pótolni. Kérdőíves kutatásunkkal egyrészt a már említett PhD-kutatás további megalapozottságának és szakmai szükségességének bizonyítására vagy éppen a megcáfolására, másrészt pedig egy olyan problématerkép felvázolására törekszünk, amely segíthet a döntéshozók, a jogalkotók, továbbá a biztonság megteremtésében szerepet vállalók számára a biztonsági szakma megújításában, a tevékenység újragondolásában.

A lekérdezés módszere, releváns körülmények

A mintavétel

Valamennyi adatgyűjtési módszer, így a kérdőíves kutatás és minden más elemzés alapkritériuma, hogy a mérni kívánt alapsokaság jellemzése reprezentatív mintavétel alapján történjen. Kutatásmódszertani szempontból mintának nevezük az alapsokaságból kiválasztott, a vizsgálatba bevont, a mérni, megkérdezni kívánt egyedeket. A mintavétel kulcsfontosságú, hiszen a minta csak akkor lesz reprezentatív, vagyis akkor fedí le a sokaság minden jellemzőjét, ha főbb tulajdonságai megegyeznek az alapsokaságéval (Hornycsek, 2014).

A kutatás során nem valószínűségi, azaz nem véletlen mintavételt alkalmaztunk, ugyanis a valószínűség törvényei szerint ekkor a minta mutatói ugyanolyanok lettek volna, mint az alapsokaságé. A nem valószínűségi mintavételen belül a szakértői kiválasztás és hólabda-mintavétel almódszereket hívtuk segítségül, ugyanakkor az esetleges mintavételi hibák elkerülése okán elvégeztük az úgynevezett „total survey error” vizsgálatot (Marton, 1961).

A fentiek alapján a kutatáshoz használt – a több, abban érintett szereplő képviselőjének összefogásával elkészített – összesen 19 (amelyből 15 feleletválasztós és négy kifejtős) kérdést tartalmazó „*Újragondolt biztonság*” online szakértői kérdőív kitöltésére a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (továbbiakban: NKE) által biztosított és díjmentesen rendelkezésünkre álló NKE Survey oldalának használatával 2021. december hónapban került sor. Valamennyi kitöltés önkéntes és (az adott reprezentáción belüli válaszadók személye) anonim volt. Azt kizárólag tudományos kutatásunkhoz használtuk fel, és eredményeit – azok feldolgozását követően – kitöltőink rendelkezésére bocsátottuk.

A kutatás során egyforma reprezentációban – 32 fő előzetes felkérése alapján – 32 fő töltötte ki az alábbi nyolc szegmentációban (4–4 fő):

- állami rendészeti szerv vezetői beosztásában;
- magánbiztonsági szektor vezetői beosztásában;
- belügyi rendészeti oktatási (nem az NKE állományába tartozó) vezetői beosztásában;
- NKE tudományos munkakörében;
- sportrendezvények szervezésével kapcsolatos szövetségi, klubcsapat vezetői beosztásában;
- fegyveres biztonsági őrségi szervezet vezetői beosztásában;
- polgárőrség vezetői beosztásában;
- önkormányzati rendészeti szerv vezetői beosztásában.

Szakértőink felkérésére az általuk jelenleg – esetenként tekintettel a korábbiakban – képviselt szakterületük, egyéni szakmai tudásuk és személyes tapasztalataik relevanciája alapján került sor. A képviselt szakterületek meghatározásának lényegi eleme volt, hogy abban egyenlő arányban legyenek reprezentálva a biztonság megteremtésében és fenntartásában meghatározó szerepet betöltő állami (Belügyminisztérium, Országos Rendőr-főkapitányság, Budapesti Rendőr-főkapitányság, Készenléti Rendőrség, NKE, Magyar Labdarúgó Szövetség Biztonsági Igazgatóság, belügyi oktatás) szereplők. Továbbá a szintén meghatározó szerepet vállaló, nem állami szereplői (piacvezetővezető magánbiztonsági szolgáltatók, önkormányzati rendészeti, fegyveres biztonsági őr szervezetek és a polgárőrség) egyaránt. A kitöltés során az állami és nem állami rendészeti szereplők által képviselt nyolc szakterület 4–4 magas beosztású képviselője ugyanazt a kérdéssort, egyforma sorrendben és megegyező kitöltési feltételek mellett, a jelölt online felület használatával, anonim módon, szabad akaratából töltötte ki. A szakterületenként egyenlő létszám és egyforma végrehajtási feltételek jelentettek garanciát arra, hogy egyetlen szakterület sem kerülhetett túlsúlyba, így valamennyi válasz feldolgozása egymással egyenlő arányban valósulhatott meg. Ugyanakkor a kitöltés elején megfogalmazott tájékoztatás alapján a kérdőív kitöltését bármikor befejezhatték, annak bármely kérdését, annak megválaszolása nélkül továbbléptethették, az általuk jelölt válaszokat, azok véglegesítése során, még a leadásuk előtt ismételtlen megtekinthették.

Ezúton is köszönettel tartozunk a kérdőív kitöltésére felkért valamennyi vezető beosztású szakértő személynek, akik közül mindannyian azonnal vállalva a kitöltését, annak – szakmai véleményük megfogalmazásával – maradéktalanul, az általunk megjelölt határidőre eleget is tettek. Jelentősen hozzájárulva ezzel a kutatott terület, illetőleg a biztonság megteremtésének és fenntartásának szereplői által képviselt szakmai vélemények megismeréséhez, amely alapként szolgálhat a jövőbeni változási irányok megfogalmazásához.

Hipotézisek

„Ahogyan a közbiztonság nem az egyes polgár magánügye, ugyanúgy nem lehet mindenható és mindentudó állam produkciója sem. A fenyegetések hatásos elhárításához kollektív munkára van szükség, a közbiztonság kooperáció eredménye. A kollektív önvédelem képes megsokszorozni az egyes ember védelmi lehetőségeit...” (Finszter, 2009). Finszter Géza gondolatai adták a szakmai kérdőív megfogalmazásának alapját, a magánbiztonsági terület sajátos küldetésének, jogállásának, különleges szereplőinek számos specialitással rendelkező tevékenysége kutatási elgondolását.

A nagyszámú hazai és külföldi szakirodalom elemzésére és értékelésére alapozott szakmai kérdőív tudományos alapossággal vizsgálja a magánbiztonsági szektor szereplőinek küldetését, szerepét, illetőleg azt, hogy miként működnek ezen vállalkozások a jelenlegi jogi szabályozási környezetben (Christián & Rottler, 2021).

A kutatás két alapkérdése

- 1) A biztonság megteremtésében és fenntartásában részt vevő állami és nem állami szereplők tevékenysége, az egyes tevékenységi körök, rendészeti feladatok végrehajtási mechanizmusa megérett annak újragondolására?
- 2) A magánbiztonsági szektor állami rendészeti szerveket kiegészítő, új és korszerű tevékenysége a közrend, a közbiztonság fenntartását biztosító új rendészeti alappillér?

A kutatás hipotézisei

- 1) A közrend, a közbiztonság megteremtése és fenntartása, már nem kizárólagosan az állami rendészeti szervek feladata.
- 2) A magánbiztonsági szektor szereplői egyre növekvő mértékben kerülhetnek bevonásra az egyes rendészeti feladatok ellátásába, ami hozzájárulhat a nemzetgazdasági szempontból is költséghatékonyabb rendőri működéshez.
- 3) A biztonság megteremtésére irányuló tevékenység racionalizálásával számos állami rendészeti feladat részben vagy egészben átadásra kerülhet a magánbiztonsági szektor számára.
- 4) A tevékenységek átadása megfelelő garanciális szabályok, állami kontroll-funkciók megalkotásával történhet meg.
- 5) Az egyes állami rendészeti feladatok átcsoportosításához a közös tevékenység során gyakorolt jogok és kötelezettségek pontos elhatárolása, a meglévő jogi szabályozás újragondolása szükséges.

- 6) A magánbiztonsági szektor állami rendészeti feladatokba történő bevonásának egyik alapfeltétele a gyakorlatorientált specialista magánbiztonsági szakemberképzés hatékony végrehajtása.

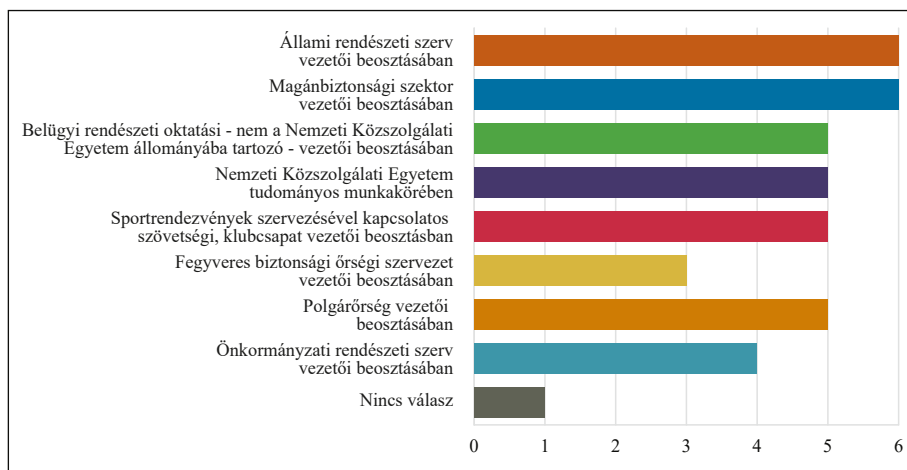
Napjaink egyik jellemző sajátosságaként említhető, hogy a rendészettudományi kutatások fókuszában a biztonság megteremtésének főszereplői, a rendvédelmi szervek és a rendőrség állnak. Ugyanakkor azt is kimondhatjuk, hogy a rendészet palettáján egyre növekvő súllyal vannak jelen a magánbiztonsági szektor rendészeti szereplői is, akik megkerülhetlenné váltak közös biztonságunk megteremtésében (Christián, 2022).

A rendészettudomány további két meghatározó honi kutatójának álláspontja szerint a rendészettudomány elméletének fejlődése csak olyan alap kutatások útján biztosítható, amelyek célzottan tárják fel a rendészet és a közigazgatás egyedi vonásokkal rendelkező kapcsolatrendszerét. A tudomány eszközeivel vizsgálják a magánbiztonság helyét a közbiztonság rendszerében, a civil szféra rendészetbe való bevonásának lehetőségét (Kerezi & Papp, 2015). Ennek alapján megállapíthatjuk, hogy az említett szakemberek a rendészettudomány fejlődése szempontjából is elsődleges prioritásként gondolnak az általunk vizsgált területekre. A kutatás meghatározó jelentőségét támaszthatja alá az is, ha elfogadjuk, hogy a rendészeti erőforrások, kapacitások hiátusát pótolni kell; abban az esetben tiszta képet kaphatunk a vizsgált szereplők helyzetéről, és arról, miként kaphatnak komolyabb felhatalmazást a biztonság megteremtésére (Christián, 2022).

A kérdésekre kapott válaszok elemzése

A kérdőív bevezető kérdése a kitöltés alanyai által betöltött szakértői munkakörökre irányult, amelynek kapcsán bizonyítást nyert az egyes szakterületek közötti határvonalak elmosódása, az egyes munkakörök közötti egyértelmű elhatárolás nehézsége, ugyanis a 32 kitöltő, 40 munkakört jelölt meg az alábbi bontásban.

1. számú ábra: Szakértői kérdőív kitöltői által betöltött munkaköri táblázat

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

A fenti eredmény azonban korántsem volt meglepő, ugyanis a megkérdezettek túlnyomó része korábbi felső rendőri vezető (egykori és jelenlegi országos, megyei rendőrfőkapitány vagy azok helyettesei, illetőleg jelenleg is több felső vezetői munkakört párhuzamosan betöltő személyek), továbbá az NKE tudományos munkakörében feladatot ellátók, akik sok esetben a Belügyminisztériumban és a rendőri szerveknél is tevékenykednek. Ennek alapján már a kiértékelés megkezdésekor jó eséllyel prognosztizálhatóvá vált a kutatás megalapozottságának szakmai igénye. Ugyanakkor – különösen a 100%-os kitöltési hajlandóságra és a felkért személyek által a kitöltéskor betöltött munkakörökre tekintettel – egyértelműen megállapítható volt, hogy a kérdőívben az állami és nem állami szektor szereplői egyenlő arányban képviseltek, súlypontilag pedig egyik terület sem kerül alul- vagy felülreprezentálásra.

A kérdőív első kérdése, meglehetősen direkt felvetéssel indul, amely szerint „A közrend, a közbiztonság megteremtése és fenntartása az állami rendészeti szervek, a rendörsege kizárólagos feladata”. Válaszadóink 77,78%-a ezzel egyet nem értve releváns többségbe került az állítást 22,22%-ban elfogadókkal szemben. A kutatás egyik alaphipotézise, gondolva itt arra, hogy a közrend, a közbiztonság megteremtése és fenntartása, már nem kizárólagosan az állami rendészeti szervek feladata, ennek alapján megerősítésre került. Erre mutat rá Finszter Géza is, aki szerint a „jó közbiztonság a társadalom közös teljesítménye, amelyben a rendörsege csak az egyik, habár nagyon fontos partner” (Finszter, 2010). Azonban nem szabad megfeledezni az állami rendészeti szervek

kizárólagossága mellett érvelő – jelen esetben elenyészőnek tűnő, de a betöltött felső vezető munkaköreikre tekintettel adott esetben döntő fontosságú – jelenlétről sem.

Az állami rendészeti monopólium megtörését bizonyító kérdést követően a lehetséges új rendészeti alappillér beazonosítása következett „*A közrend, közbiztonság megteremtésében fontos szerepe van a magánbiztonsági szektornak*” és „*A magánbiztonsági szektor működése a rendészeti szervek tevékenységének jelentős mértékű tehermentesítését eredményezi*” feltevésekkel. A válaszok szintén egyértelmű és meggyőző többséggel a magánbiztonsági szerepvállalás növekvő expanzióját mutatták 83,34%-os egyetértéssel, az állami rendészet tehermentesítését elismerő 80,55%-os támogatottsággal. Ugyanakkor ez esetben is szignifikánsan jelen volt az állami és nem állami szektor közötti együttműködés 20% körüli elutasítása. Ez egy rendkívül aktuális kérdés, amelynek kapcsán különösen fontos, hogy a magánbiztonsági szektor gyakorlati működése és annak színvonala képes legyen az aktuális piaci igényeket kielégíteni, mivel ezek alapvető kulcselemei ezen újonnan létrejött szolgáltatási iparág megfelelő társadalmi elismertségének hazánkban (Christián, 2022).

Ugyanitt kívánjuk megemlíteni a „*Magánbiztonsági helyzetértékelés 2019–2020*” kutatás szakmai eredményeit, amelyek a magánbiztonsági szektorra vonatkozó legmeghatározóbb problémákkal és kérdésekkel foglalkozik. A magánbiztonság állami rendészetet tehermentesítő erejét vizsgálva kijelenthetjük, hogy csak abban az esetben tudja hatékonyan ellátni ezt a funkciót, „*ha az állomány képzése megfelelő színvonalú, a jogszabályi környezet kedvező, hézagmentes és naprakész, továbbá fokozódik a kölcsönös bizalom és szorosabbá válik az együttműködés a magán- és állami rendészeti szektor között. Számos hatóság, hivatal tehermentesítésére kerülhetne sor jól képzett vagyónvédelmi szakemberek, cégek bevonásával. A szakmát azonban, talán előzőekből következően is ellepték a hozzá nem értők*” (Christián & Lippai, 2021).

A fentiek alapján bizonyítást nyert, hogy a magánbiztonsági szektor szereplői egyre növekvő mértékben kerülhetnek bevonásra az egyes rendészeti feladatok ellátásába, azzal a megkötéssel, hogy a növekvő részvételt még meglévő szakmai bizonytalanság és részleges elutasítás kíséri. A továbbiakban a biztonság mint termék előállításával kapcsolatos anyagi jellegű körülmények, a nemzetgazdasági szempontból is költséghatékonyabb működési lehetőségek vizsgálatára került sor „*A magánbiztonsági szektor tevékenységének növekvő állami rendészeti igénybevétele hozzájárulhat a nemzetgazdasági szempontból is költséghatékonyabb rendőri működéshez*” feltevés elemzésével. A válaszból kiolvashatóan egy különösen érdekes tendencia jelent meg, a magán-szektor szerepvállalását elutasítók százalékos arányának csökkenése, ugyanis

az 13,89%-ra mérséklődve, a költséghatékonyabb rendőri működést támogató 86,11%-os egyetértést mutatta. Ennek egyik lehetséges magyarázata a rendészeti szervezetet érintő létszámhiány, túlterheltség és fiskális problémák jelenléte, illetőleg a problémakörrel való intenzívebb foglalkozás, a közös gondolkodás beindulása indokolhatja. Azon tény igazolása, hogy a kutatás irányvonalai valamennyi állami és nem állami szereplő számára kiemelt jelentőséggel bírnak.

Ebből adódóan, szinte értelemszerűen következett *„Az állami rendészeti szervek további tehermentesítése, költséghatékonyabb működése érdekében indokolt a magánbiztonsági szektor további igénybevételi lehetőségeinek vizsgálata”* állítás elemzése. Azon kedvező körülmény folytatólágosságával, hogy a költséghatékony működés vizsgálatát már mindössze 11,11% utasította el, míg 88,89% támogatta. A jelölt tényezők vizsgálata azonban korántsem újszerű, hiszen ahogyan már említettük az Európai Unió néhány évvel ezelőtt a tagállamok magánbiztonsági piacát vizsgálva tanulmánykötetet (Finszter, 2009) adott ki, amelyben a magánbiztonság térnyerésének lehetséges okai közül a köz- és a magánterületek közötti határok elmosódását, a rendőrség túlterheltségét és a korlátozott költségvetési kiadásokat jelölte meg vezető okokként. A tanulmánykötet arra következtetésre jut, hogy a közbiztonság fenntartásának teljes körű állami monopóliumban tartása finanszírozhatatlan (Lippai, 2021). Ezen megállapítások tükrében teljes mértékben bizonyosságot nyert azon hipotézis, amely szerint a magánbiztonsági szektor szereplői egyre növekvő mértékben kerülhetnek bevonásra az egyes rendészeti feladatok ellátásába, ami hozzájárulhat a nemzetgazdasági szempontból is költséghatékonyabb rendőri működéshez.

„Amennyiben a magánbiztonsági szektor tevékenysége tehermentesíteni képes az állami rendészeti szervezetet, akkor az állam eltekinthet bizonyos tevékenységek kizárólagos gyakorlásától” feltevés viszont ismételt óvatosságra intette válaszadóinkat és a 69,54%-os egyetértésen túl, 30,55%-ra nőtt az egyet nem értők tábora. Kimondhatjuk, hogy az állam rendészeti szervei által szavatolt, hatósági szolgáltatás keretében nyújtott biztonság mellett létezik a magánbiztonsági piac szereplői által áruként kínált biztonság mint termék. A magánbiztonság céltudatos tevékenység eredménye, ahol a biztonság létrehozása – megővése, fenntartása – maga is szolgáltatás (Finszter, 2012).

A magánbiztonság egy olyan, ellenszolgáltatás keretében, piaci alapon működő, engedéllyel bíró vállalkozás – vagy természetes személy – által nyújtott szolgáltatás, amely a megbízó személyes biztonságát, tulajdonát védelmezi, elősegíti a jogainak teljesebb körű gyakorlását (Christián, 2018a).

Kempa szerint a biztonság mint alapvető szükséglet áruvá válásának folyamata számos etikai és jogi kérdést is felvet, gondolva itt elsősorban a magánbiztonsági cégek profitorientált, piaci alapú, az államgépezeten kívüli tevékenységére,

melyben a közjó és a közérdek másodlagos (Kempa, Carrier, Wood & Shearing, 1999). Az úgynevezett „demokratikus dilemma” jelenségét vizsgálva megállapítható, hogy az állami rendészeti szervekkel szemben megkövetelt legitimitáció, szigorú jogi szabályozás, a jogi és politikai felelősség kérdése dominánsabban érvényesül, mint a magánbiztonsági szolgáltatók esetében. Amennyiben pedig a tevékenység végzésével kapcsolatos szabályozás nem kellően részletes és pontos, akkor fennáll a magánbiztonsági szektor államtól és a társadalom tagjaitól való eltávolodásának veszélye (Loader, 1999), melynek alapján fokozottan vetődik fel a szektor szabályozási és működési feltételeinek meghatározásával kapcsolatos állami, jogalkotói kötelezettség és felelősség. Ennek alapján – a magánbiztonsági szektor növekvő szerepvállalását támogató véleményeken túl – teljes mértékben érthető az azzal egyet nem értők táborának erősödése is, hiszen egyelőre még nem került maradéktalanul tisztázásra, mely tevékenységek átcsoportosítására, milyen körülmények között kerülhet sor.

„A biztonság megteremtésére irányuló tevékenység racionalizálásával és megfelelő garanciális szabályok megalkotásával számos állami rendészeti feladat részben vagy egészben átadásra kerülhet a magánbiztonsági szektor számára” kutatói feltevés – egyben hipotézis – az előzőekben nyitva maradt kérdésekre kereste és adta meg a válaszokat. A keresett kulcsszavak pedig a „tevékenység racionalizálása” és „a megfelelő garanciális szabályok megalkotása”. A polgárok önálló cselekvésre, kezdeményezésre felhatalmazása – hogy ne csak a közigazgatás intézkedésére várjanak –, a végrehajtók reagáló szerepéből a proaktív problémát megoldó szerephez jutását célozza, a lakossággal és más társadalmi intézményekkel együtt a biztonság mint termék már oly sokszor említett megteremtését (Gottlieb, Kröszel & Prestel, 1998). Azonban a polgár kezébe adott önálló cselekvésre, kezdeményezésre történő felhatalmazás nem csak lehetőséget, de felelősséget is rejt magában, amely életre hívta az egyén biztonsági tudatosságának fejlesztésére vonatkozó igényt is, azon belül is a magánbiztonsági szektor elsődleges szerepét, az állami szféra tehermentesítését, a hatékony bűnmegelőzés fontosságának felismerését. Ennek alapján kimondhatjuk, hogy – a közrend, a közbiztonság az állampolgárok biztonságérzetének alakulása szempontjából – a magánbiztonsági szektor számára megnyíló komoly piaci lehetőség azzal arányos – az abban résztvevő valamennyi szereplő számára –, komoly felelősséggel párosul (Christián, 2014). Ez a biztonságtudatos kollektív felelősségi elv mutatkozik meg a válaszadók 83,34%-os egyet, illetőleg 16,67%-os egyet nem értésében. Ezáltal hipotézisünk bizonyítást nyert, a biztonság megteremtésére irányuló tevékenység racionalizálásával számos állami rendészeti feladat részben vagy egészben átadásra kerülhet a magánbiztonsági szektor számára.

Mindezekkel együtt azonban továbbra is nyitott marad annak kérdése, hogy mely tevékenységek kerülhetnek a két szektor közötti átcsoportosításra, és az a tevékenységek milyen szintű racionalizálását jelentheti. Ennek okán arra kérjük fel a válaszadókat, hogy saját szavaikkal fogalmazzák meg *„milyen állami rendészeti feladatok kerülhetnek részben vagy egészben átadásra az egyes nem állami szereplők számára.”* A 36 potenciális válaszadóból 24-en éltek a szöveges kifejtés lehetőségével, ami 66,67%-os – a kitöltés és az értékelés szempontjából kiemelkedő és releváns – részvételt jelent. Jelen dolgozat tartalmi keretei nem teszik lehetővé, hogy valamennyi választ egyenként ismertessük, így az azokban meglévő releváns egyezőségeket és különbségeket mutatjuk be.

Ebben az esetben is megállapítható a különböző munkakörök, rendészeti szereplők egymástól eltérő, ugyanakkor a biztonság mint közös küldetésünk iránti elkötelezettségről árulkodó véleménye. Értve ez alatt a megfelelő szakmai és törvényességi garanciális elemek (például a hatósági ellenőrzési rendszer kialakítását, vezetők nemzetbiztonsági ellenőrzését, szakmai teljesítési minőségi kritériumok pontos meghatározását), a megfelelő szintű állami felügyelet létrehozásának igényét. Kitöltői vélemény alapján *„egészben átadásra nem alkalmas egy állami rendészeti feladat sem. Bármely feladat vagy képesség részleges átvételével véleményem szerint velejárója kell, hogy legyen az állami felügyelet fenntartása”*. További válaszadói vélemény alapján viszont *„több olyan hatósági jogkör alkalmazása nélkül elvégezhető feladat is van, amely nem igényel rendőri végzettséget, ebből az okból kifolyólag kiszervezhető. Valószínűleg a költséghatékonyság nem minden esetben valósulna meg, de a rendőrség létszámhiánya miatt, ezt csak másodlagosan kell vizsgálnunk, hiszen a közrend, közbiztonság nem egy olyan társadalmi termék, amit elsősorban gazdasági szempontok alapján kell vizsgálni.”* Ugyanakkor az általános személy és vagyonvédelmi tevékenységeken (értsd: objektumvédelem) túl több válaszadónál is felmerül a magánbiztonsági szolgáltatók hatáskörének bővítési igénye. Gondolva itt a rendezvények, kiemelt jelentőséggel (11 válaszadónál!) a sportrendezvények biztosítására, (három-három esetben) egyes személyvédelmi tevékenységek ellátására és az iskolaőri feladatok átvételére, míg két esetben a határőrizeti és egy esetben a vasútbiztonsági feladatok ellátására. További érdekes képet mutat az egyes hatósági részfeladatok végrehajtásában történő közreműködés lehetősége (kísérések, körözött személyek felkutatása, sebességmérő készülékek helyszíni üzemeltetése, házi őrizetesek ellenőrzése, bűnmegelőzési feladatok, közterületi kamerarendszer üzemeltetése), illetőleg a magánnyomozók mozgástere bővítési lehetőségének vizsgálata.

Ahogy már említettük, a szakmai kérdőív összeállítására több, abban érintett szereplő képviselőjének összefogásával került sor, így a következő kérdéssor is

többkörös, előzetes szakmai véleményezést követően került elkészítésre. Ebben a kérdésben azt vizsgáltuk, hogy „*mely állami rendészeti tevékenységek átcsoportosítására kerülhet sor részben vagy egészben a magánbiztonsági szektor szereplői részére*”. Kérésünknek megfelelően soronként jelölték meg, mely tevékenységet, milyen módon tartanak megvalósíthatónak. A különlegesen érdekes tartalmú válaszok nagy mértékben csengtek egybe az előző kérdésre adott válaszokkal, ugyanis az alábbi magánbiztonsági tevékenységek szabályszerű gyakorlását sok esetben csak közvetett, illetőleg szigorú rendőrségi, állami felügyelet mellett gondolják megfelelőnek:

- nyílt rendőrségi, honvédségi stb. objektumok őrzése, védelme;
- közterületi térfigyelő rendszerek felügyelete;
- figyelőszolgálat (például árvízi terület, határszakasz, nagy kiterjedésű területek technikai felügyelete);
- hívásfogadó központok üzemeltetése;
- határvédelmi tevékenységben közreműködés;
- őrzött szállás/tranzit-zóna őrzésében közreműködés;
- személyvédelemhez kapcsolódó statikus feladatokban közreműködés (például szálláshely, útvonal, programhely biztosítás stb.);
- repülőtéri utasbiztonsági ellenőrzés;
- kutatásban történő közreműködés;
- gyűlekezési törvény hatálya alá tartozó rendezvények biztosítása.

A válaszadók egyértelműen elutasították a szabálysértések vizsgálata, a hatóság elé történő előállítás és elővezetés, a közös közterületi járőrszolgálat és a helyszíni szemlék végrehajtása (például anyagi káros helyszínek) tevékenységek átcsoportosítását.

Önálló magánszektori tevékenységként ismerik el a riasztó- és jelzőrendszerek felügyeletét, a biztonságtechnikai és kamerarendszerek telepítését, üzemeltetését (például csapatszolgálat során). A nagy tömegeket vonzó fesztiválok, kulturális rendezvények teljes körű belső biztosítását, a sportrendezvények teljes körű belső biztosítását, a szurkolói csoportokkal való kapcsolattartást és a sporttéri tevékenység végrehajtását tartják jelenleg lehetségesnek. Az átcsoportosítás vizsgálatához – amennyiben a felsorolásból valamely potenciális tevékenység kimaradt volna – kértük, „*sorolja fel, a felsoroltakon túl van-e olyan további állami rendészeti tevékenység, amely részben vagy egészben átcsoportosítható lehetne a magánbiztonsági szektor részére*”. Erre a kérdésre azonban – 30%-os válaszadási hajlandóság mellett – további érdemleges válasz nem született.

A kutatás során egyértelművé vált, hogy „*a tevékenységek átadása feletti erős állami kontroll és a garanciális szabályok megalkotásához szükséges újra*

gondolni a hatósági jogkör gyakorlásának kérdéskörét”, így a soron következő kérdés is erre irányult. Az eddigiek tükrében semmiféle meglepetés nem született, 90,91%-os egyetértéssel az újragondolás irányába mozdult el a képzeletbeli mérleg nyelve (ugyanakkor itt is jelen volt a 9,09%-os konzervatív álláspont). Ezáltal egyértelműen bizonyításra került azon hipotézis, hogy a tevékenységek átadása megfelelő garanciális szabályok, állami kontrollfunkciók megalkotásával történhet meg.

Az egyértelmű újragondolási álláspont ismeretében kértük fel válaszadóinkat, saját szavaikkal fogalmazzák meg *„a tevékenységek átadásával kapcsolatban milyen garanciális szabályok, állami kontrollfunkciók megalkotását tartja szükségesnek*”. 45,45%-os válaszadói hajlandóság mellett, különösen értékes és a jogalkotók számára is megfontolás tárgyát képező, több csoportba sorolható szakmai javaslatok születtek. Az első csoportba soroljuk az egyéni és a céges tevékenység folytatását biztosító engedélyezési rendszer, illetőleg az azt szabályozó és ahhoz kapcsolódó – köz és magán – jogi háttér újragondolási igényét. A hatáskörök, illetékességi területek, az egységes alkalmassági, a képzési és továbbképzési követelmények átmeneti időszak biztosításával történő felülvizsgálatát. Második csoportba illeszkedik a tevékenység gyakorlása felett gyakorolt hatósági felügyeleti és ellenőrzési tevékenység, az engedélyek fenntartásához szükséges tárgyi, személyi és egyéb feltételek feletti szigorú és következetes szabályrendszer kidolgozása. Harmadik csoportba került a kötelező kamarai tagság, a szerződések kötelező tartalmi elemeinek meghatározása, a magánbiztonsági cégvezetők nemzetbiztonsági átvilágítása, a biztonsági személyek fokozottabb büntetőjogi védelmének igénye. A magánbiztonsági tevékenységgel kapcsolatos jogi garanciák és a jogorvoslati rendszer kialakítása.

A válaszok alapján egyértelműen megállapítható a válaszadók egységes és kiszámítható, garanciális szabályok beépítésével újragondolt szabályozási rendszer létrehozására vonatkozó igénye. A jelenlegi, sok esetben tisztázatlan magán és közjogi viszonyrendszerek harmonizációja, a tevékenység folytatásához szükséges végrehajtási feltételek egyértelművé tételének szükségessége. Ezáltal szinte egyértelműen várható volt *„Az egyes állami rendészeti feladatok átcsoportosításához a közös tevékenység során gyakorolt jogok és kötelezettségek pontos elhatárolása, a meglévő jogi szabályozás újragondolása szükséges*” hipotézissel megegyező feltevésre adott 96,87%-os egyetértő válasz, amellyel ezen hipotézis is teljes mértékben megerősítésre került.

Kijelenthetjük, hogy a kiegyensúlyozott közbiztonság egyik meghatározó alappillére a stabilan működő magánbiztonsági szektor, ezért egyre nagyobb hatásokkal vetődik fel az állam fokozott felelősségének kérdése a magánbiztonság működési és szabályozási feltételeinek megteremtésében, a professzionális

szakértelemmel rendelkező és együttműködésre képes állami, magánbiztonsági szereplők oktatásában, képzésében, azok megfelelő szintű szakmai felkészítésében (Christián & Lippai, 2021). Így a soron következő „*A magánbiztonsági szektor állami rendészeti tevékenységeibe történő bevonásának elengedhetetlen feltétele a megfelelően felkészített magánbiztonsági szakemberek rendelkezésre állása*” állítás vizsgálata is ennek igazolását vagy megcáfolását célozta. Az állítás 96,88%-os egyetértéssel igazolásra került, mintegy bizonyítva a magánbiztonsági tevékenység mint szakma jelenlétét. A továbbiakban a kérdőív kérdései „*A magánbiztonsági szektor állami rendészeti feladatokba történő bevonásának egyik alapfeltétele a gyakorlatorientált specialista magánbiztonsági szakemberképzés hatékony végrehajtása*” kutatási hipotézis vizsgálatára irányult.

Ebben a kérdéscsoportban elsőként a képzések jelenlegi helyzetére kérdeztünk rá. „*A magánbiztonsági szektor állami rendészeti tevékenységeibe történő bevonásának együtt kell járnia a személy és vagyonvédelmi tevékenység jelenlegi képzési gyakorlatának felülvizsgálatával*” kérdés feltevésével, nem titkoltan, annak jelenlegi és jövőbeli alkalmasságáról kívántunk információt szerezni. A teljesség igényére tekintettel – a szakmajegyzékbe sorolt személy- és vagyonvédelmi alapfokú és az egyes munkáltatói érdekszférába tartozó képzésen túl – itt kell megemlíteni a magánbiztonsági tevékenységet érintő felsőoktatás két, egymással nem konkuráló típusát: az Óbudai Egyetem két karán folyó biztonságtechnikai mérnökképzést és az NKE Rendészettudományi Kar Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék (MÖRT) által gondozott biztonsági szakirányt (Christián, 2018b). Tényként jelenthető ki, hogy a biztonsági szakirány alap-, valamint a biztonsági szervező mesterképzéshez hasonló felsőoktatási képzés a magánbiztonsági és önkormányzati rendészeti területen korábban nem folyt Magyarországon. A szakirány, majd későbbiekben a MÖRT életre hívása feltételezi azt, hogy a magánbiztonsági és önkormányzati rendészeti szakemberek, a speciális rendészeti szereplők, illetve vezetői utánpótlás egyetemi szintű állami képzése, a közbiztonság fenntartásába fektetett, hosszú távú és megtérülő állami befektetés, az állami felelősségvállalás megnyilvánulása (Christián at.al., 2021). Ugyanakkor az is kijelenthető, hogy a felvázolt képzések – az alap- és az ötévente ismétlődő kötelező állami képzésen túl – pusztán lehetőségként vannak jelen, ezáltal óriási hiátus mutatkozik a magánbiztonság középvezetői szakképzésének tekintetében. Ezen tények ismeretében szinte egyértelműnek tűnik a szakma képviselői által adott 93,75%-os egyetértő válasz.

Válaszadóink által – a kérdőív kitöltése során – legjobban preferált magánbiztonsági tevékenység a rendezvények, különös tekintettel a hazánkban nagy számban megszervezésre kerülő, jelentős látogatói létszámot vonzó sportrendezvények

biztosítása. Magyarország sporttörvénye preambuluma szerint „*a sport a közös rész, amely erősíti a közösség tagjainak egymáshoz tartozását, miként az egyén testi és lelki egészségét*” (2004. évi I. törvény). Ugyanakkor a törvény bevezetőjét olvasva – gyakorló biztonsági szakemberként – nem mehetünk el szó nélkül az egymáshoz tartozás élményének egyik lehetséges árnyoldala, a sportrendezvények rendjét oly sokszor megzavaró sporthuliganizmus kérdésköre mellett. Érintve ezzel egy olyan problémakört, amely egyaránt foglalkoztatja a tudományos világot, illetőleg a magán- és közbiztonsági szektor abban közvetlenül is érintett jelentős létszámú szereplőit. A professzionálisan működő, a prevencióra kiemelt hangsúlyt helyező magánbiztonsági szolgáltatók pedig jelentős mértékben járulhatnak hozzá az állami rendészeti szervek további tehermentesítéséhez, a nemzetgazdasági szempontból is gazdaságosabb, költséghatékonyabb, a magánbiztonsági és önkormányzati szektorral kooperáló, erőforrásaival hatékonyan gazdálkodó rendőri működéshez. Az esetleges szurkolói rendbontások megelőzése, a rendezvények biztonságos lebonyolítása érdekében a „*Rendezvények szervezése során kiemelt fontossággal bír a közönségkapcsolatok, a preventív célú közönségtájékoztatás kérdésköre*” kutatói felvetésre 100%-os, osztatlan egyetértéssel reagáltak szakértőink.

A futballhuliganizmus a 2000-es évek előtt jelentősebb problémaként volt jelen, mint napjainkban, melynek okai a gyengébb színvonalú futballban, a szigorodó szabályzásban, a rendészeti szervek határozott fellépésében, valamint az egyre fejlettebb stadionbiztonsági elemek megjelenésében keresendők. Részben ennek hatására a stadionok vagy azok környékén történő rendbontások helyett a huliganok inkább *ustawka*³ formájában mérik össze erejüket. Napjaink valósága, hogy a rendezvény biztosítását ellátók között egyre nagyobb számban vannak jelen volt futballhuliganok, szurkolók, akik tevékenységének a rendezvény biztonságra gyakorolt és a rendészeti szerveket tehermentesítő hatása megkérdőjelezhetetlen. Azonban itt kell megemlítenünk a magánbiztonsági szolgáltatók tevékenysége feletti hatósági jogkör gyakorlásának elemeit, melyek megfelelő mederben tarthatják a klubok biztonsági szolgálatainak jogszerű tevékenységét. Korszerű stadionjaink kiemelkedő minőségű biztonságtechnikai rendszerei, a professzionális felkészültségű magánbiztonsági szolgáltatók és a rendőrség együttműködése megfelelő alapot biztosít a sportrendezvények biztonságos lebonyolításához, melynek további fejlesztési irányai a szurkolói

3 Az *ustawka* lengyel eredetű szó, jelentése lebeszélés, megbeszélés találkozó. A szurkolói körökön belül, egymással előre egyeztetett úgynevezett „*fair boks*”-ot jelent, amikor az érintett felek (értsd: szurkolói csoportok) fegyverek nélkül, egyenlő létszámban, közösen elfogadott szabályok szerint, egy félre-eső helyen tudják egymással tisztázni a nézeteltéréseket, esetleg csak megmérkőznek egymással, hogy kiderüljön, ki is a jobb, az erősebb.

csoportokkal való kommunikáció fejlesztésében, az innovatív módszerekre történő nyitottságban rejlenek. Célzottan a fenti gondolatok helyességének igazolására irányult „*A látványsportágak rendezvényeinek biztosításához, az arra célirányosan felkészített biztonsági szakemberek rendelkezésre állása szükségessége*” feltevés vizsgálata, amely szintén 100%-os egyetértési mutatókkal bizonyította annak helytállóságát.

A szakértői kérdőíves kutatás végéhez közeledve, annak utolsó kérdéseiben a magánbiztonsági szektor szereplőinek képzésére irányítottuk vezető beosztású szakértőink figyelmét, amelynek során „*a gyakorlatorientált specialista magánbiztonsági szakemberképzés hatékony végrehajtását vizsgáljuk*”. Kérésünknek megfelelően szintén soronként jelölték meg, hogy annak megvalósítását milyen körülmények között tartják megvalósíthatónak (közel 100%-os kitöltöttség mellett az eredményeket %-os megosztásban jelöljük).

1. számú táblázat: Magánbiztonsági oktatásra javaslatok

Képzés helyszíne	Egyáltalán nem érték egyet	Inkább nem érték egyet	Inkább egyetérttek	Teljes mértékben egyetérttek
Állami képzésben és vizsgáztatással	9,38	9,38	37,50	40,62 (1 fő nem válaszolt)
Magáncég képzésében, hatóság előtti vizsgáztatással	15,62	15,62	34,38	34,38
Magáncég képzésében és vizsgáztatásában	65,62	28,12	0	0 (1 fő nem válaszolt)

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

Mint ahogyan a fenti táblázat is mutatja, válaszadóink egyértelműen elutasítják a magáncégek saját szervezésében megvalósuló képzést és vizsgáztatást, míg bizalmuk ezzel egyidejűleg az állami szektor képzési és vizsgáztatási tevékenységének irányába mutat. Rámutatva ezzel arra a tényre, hogy a jelenlegi képzési rendszer a jelen kor szakmai kihívásainak és rendészeti elvárásainak megfelelő átgondolásra szorul, erősítve a kutatási kérdést, amely szerint „*A magánbiztonsági szektor állami rendészeti feladatokba történő bevonásának egyik alapfeltétele a gyakorlatorientált specialista magánbiztonsági szakemberképzés hatékony végrehajtása.*”

Kijelenthetjük, hogy a kiegyensúlyozott közbiztonság egyik meghatározó alappillére a stabilan működő magánbiztonsági szektor, ezért egyre nagyobb hatáskörrel vetődik fel az állam fokozott felelősségének kérdése a magánbiztonság

működési és szabályozási feltételeinek megteremtésében, a professzionális szakértelemmel rendelkező és együttműködésre képes állami, magánbiztonsági szereplők oktatásában, képzésében, azok megfelelő szintű szakmai felkészítésében (Christián & Lippai, 2021).

Befejezőképpen ismét kifejtős kérdés megválaszolására kértük fel válaszadóinkat, azzal, hogy *„Írja le, hogy milyen körülmények között tartaná megfelelőnek a gyakorlatorientált specialista magánbiztonsági szakemberképzés hatékony végrehajtását”*. 18,75%-os (hat fő) válaszadása mellette szinte valamennyi szöveges vélemény az előző táblázat eredményeit erősítette, ugyanakkor lényegesnek érezzük az anonim kérdőívben véleményét névvel vállaló dr. Janza Frigyes nyá. r. vezérőrnagy, BM oktatási főszemléelő hozzászólását *„A képzést csak az engedélyezési, hatásköri és illetékességi kérdések tisztázását követően lehet vizsgálni. Mivel a »magánbiztonsági szektorban« jellemzően nincs képzési követelmény a vezetési piramishoz igazodóan, nehéz válaszolni a kérdésre. Más a követelmény a tanfolyamszerű képzéseknél, más a középfokú oktatási rendszerben, és más a felsőoktatásban. Ennek megfelelően más és más súllyal esik latba az állami kontroll szerepe is.”*

Összegzés, a kutatás főbb megállapításai

Concha Győző, a hazai jogirodalom klasszikusa, a rendőrségi szervezet egyik első tudományos igényű kutatója a közrendet a jogi és egyéb társadalmi normák sajátos együtteseként írja le (Finszter, 2017), amikor úgy véli, hogy a közrend *„az emberek közös célra való együttműködése a jog és a természet határán belül”* (Concha, 1905). Finszter Géza szerint pedig *„a jogrend egyik része a magánjogi rend, amelynek központjában a személyiség védelme, a civil szféra és a piaci viszonyok rendezettsége áll, a másik pedig a közjogi rend, amelynek tárgyát az egyén és a közösség, az állam és állampolgárainak szabályozott kapcsolatai képezik”* (Finszter, 2017). Stenning alapján a magánbiztonság mint a közbiztonság segítője jelenik meg (Stenning, 2000), míg mások a közbiztonság magánbiztonsággá alakulását az önkény és az igazságtalanság eluralkodásától féltik (Szigeti, 2001). Ezen félelmek elhárítására hivatottak a fejlett európai közjog által egyértelműen kijelölt határvonalak, amelyektől kezdve védelmet kizárólag az állami erőszak-monopólium szolgáltathat. Ugyanilyen hibaforrásként említhető az is, amikor a magánbiztonság nem kellő felelősséggel és szakértelemmel teljesíti feladatát, ami súlyos gond valamennyi olyan társadalomban ahol a piac és a magántulajdon hosszú ideig csak jelentős korlátozással vagy alig létezett. Ugyanakkor a marketingmódszerek közigazgatásban való elterjedése,

a jogérzékenységet veszített költségérzékeny közigazgatás tevékenysége is minőségromláshoz vezethet, ahol az eredményesség iránti igény a törvényességet áthatja alá. Az új típusú biztonság különösen lényeges alapeleme ezáltal, hogy a köz- és a magánbiztonság harmóniájára épülve képes legyen elkerülni ezen tévutakat (Salgó, 1994). Napjainkra pedig elengedhetetlen, hogy az ifjú rendészettudomány kevéssé kutatott területe a magánbiztonság jelenkori szerepe és a benne rejlő jövőbeni lehetőségek elemzése objektív kutatáson alapuló, precízebb elméleti alapokat szerezzen, a közrend, közbiztonság megteremtésének közös küldetése szilárd tudományos alapokon nyugodjon.

Szakértői kérdőíves kutatásunk alapkérdéseként – különös tekintettel a fenti gondolatokra – egyrészt az került vizsgálatra, hogy „a biztonság megteremtésében és fenntartásában részt vevő állami és nem állami szereplők tevékenysége, az egyes tevékenységi körök, rendészeti feladatok végrehajtási mechanizmusa megérett annak újra gondolására?” Másrészt pedig, hogy jelenkorunk valóságában „a magánbiztonsági szektor állami rendészeti szerveket kiegészítő, új és korszerű tevékenysége a közrend, a közbiztonság fenntartását biztosító új rendészeti alappillér?”

Vezető beosztású szakértőink szakmai véleménye, a kérdésekre adott válaszok kiértékelés alapján egyértelműen kijelenthető, hogy a biztonság megteremtésének tevékenysége, végrehajtási mechanizmusa megérett annak újragondolására. Az állami rendészet monopóliuma megtörésével a magánbiztonsági szektor szereplői egyre növekvő szerepet vállalnak a biztonság mint termék megteremtésében. Tevékenységük az állami rendészeti szervek tehermentesítését, annak költséghatékonyabb működését eredményezi, amelynek kapcsán további tevékenységek racionalizálására, megfelelő állami garanciális szabályok és kontrollmechanizmusok megalkotásával egyes tevékenységek fokozatos átcsoportosítására kerülhet sor. Ennek alapján ezen hipotézis teljes mértékben megerősítésre került.

Az új rendészeti alappillér lehetőségének vizsgálata azonban nem mutat ennyire egyértelmű képet, annak értelmezése különösen sok összetevő által befolyásolt eredményt mutat. Megállapításra került, hogy napjaink piaci alapon működő magánbiztonsági szektora a biztonság megteremtésének meg nem kerülhető tényezőjévé vált. A magánbiztonsági tevékenység mint szolgáltatás nyújtása jelentős, azonban még fejlődés alatt álló erőt képvisel, amelyet jelenleg még meglévő szakmai bizonytalanság és részleges elutasítás mellett nem kísér annak minden szegmensét szabályozó jogalkotói szándék. A tevékenység, a szolgáltatókkal, a szolgáltatást nyújtó egyénekkal kapcsolatos hatósági felügyelet, az engedélyezési eljárások, a szakma érdekképviselője, a képzések, továbbképzések, speciális szakmai képzések rendszere még sok elemében újragondolásra,

vagy éppen annak megalkotására vár. Az út, amelyen a biztonság megteremtésének nem állami szereplői hazánk rendszerváltozását követően megindultak, még számos szakmai kihívást tartogat számunkra, amíg a tevékenység teljes körű állami szabályozása és hatósági ellenőrzése megvalósul, és a magánbiztonsági szektor önálló rendészeti alappilléreként elismerésre kerül. Ennek alapján a hipotézis megerősítése csak részben valósult meg.

Korinek László tanulmánya szerint „... a rendészet működési zavarai már a mindennapokban is megmutatkoztak. [...] a rendészeti alapstruktúrák megújulásra várnak, ezért tudományos igényű elemzésük tovább nem halogatható feladat” (Korinek, 2008). Tehát a rendészet és az abban részt vevő szervezetek is folyamatos megújításra, a változó körülményekhez való igazításra szorulnak (Czilják, 2011). A magánbiztonság meglévő hazai, viszonylag csekélynek mondható irodalmát vizsgálva pedig azt láthatjuk, hogy egy meglehetősen vitatott, tudományos alapossággal kevésbé kimunkált jogterületről van szó. Vitatott azért, mert a magánbiztonság helye, szerepe és jelentősége kapcsán számos kérdőjel mutatkozik, hiszen viszonylag fiatal területről van szó, amely a rendszerváltozás óta épült ki hazánkban, talán emiatt is a pontos, precíz elméleti alapok eddig nem kerültek kidolgozásra.

A változtatás és jobbítás tudományos igénye, a dogmatika és praxis ötvöződéséről szólt az NKE Rendészettudományi Kar III. Kari Napja. Ezen alkalomból a Magyar Tudományos Akadémia, Magyar Tudomány Ünnepe rendezvényesorozatának keretében illesztett, a *Rendészettudományi helyzetértékelés* című konferencia számos előadásában köszönt vissza az előbb említett gondolat. Balla Zoltán az „Ockham borotvája és a rendészet” cikkének ismertetése során hangsúlyozta és sürgette a tovább nem halogatható jobbító változtatás igényét. Vele egyetértve, az ő szavaival zárjuk kutatási jelentésünket: „Ezért jelen tanulmány keretei között a törekvéseim csak arra korlátozódhatnak, hogy az általam ellentmondásosnak tartott kérdések közül itt és most felvessek néhányat, és e szembesítés eredményeként a tárgykör jogalkotási, elméleti problémáinak rögzítésével további kutatásra és megoldási alternatívák kidolgozására – kellő szakmai alázattal – serkentsem azokat, akik nyitottak az alakulóban lévő rendészettudomány fejlesztésére” (Balla, 2020).

Felhasznált irodalom

Balla Z. (2017). A rendészet alapjai és egyes ágazatai. In Hautzinger Z. (Szerk.), *Studia Universitatis Communia sorozat*. Dialóg Campus Kiadó.

Balla Z. (2020). Ockham borotvája és a rendészet. *Magyar Rendészet*, 20(3), 15–26. <https://doi.org/10.32577/mr.2020.3.1>

- Christián L. & Lippai Zs. (2021). *Kakukktojás vagy új rendészeti alappillér?* In Csaba Z. & Zsámbokiné F. Á. (Szerk.), „*Tehetség, szorgalom, hivatás*”, *Tanulmánykötet* (pp. 17–30). Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat. <https://doi.org/10.37372/mrtvpt.2021.1.1>
- Christián L. & Rottler V. (2019). A magánbiztonság és az önkormányzati rendészet fogalomrendszere. In Christián L., Major L. & Szabó Cs. (Szerk.), *Biztonsági vezetői kézikönyv* (pp. 13–36). Ludovika Egyetemi Kiadó.
- Christián L. & Rottler V. (2021). Magánbiztonsági helyzetértékelés 2019–2020. *Glossa Iuridica*, 8(1-2), 162–163.
- Christián L. (2018a). A magánbiztonság és önkormányzati rendészet egyetemi szintű képzése. *Belügyi Szemle*, 66(11), 85–86. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.11.8>
- Christián L. (2018b). Magánbiztonsági számvetés. In Dobák I. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Szakmaiság, szerénység, szorgalom. Ünnepi kötet Boda József 65. születésnapja alkalmából* (pp. 148–150). Dialóg Campus.
- Christián L. (2022). *Komplementer rendészet*. Ludovika Egyetemi Kiadó.
- Christián L. (Szerk.) (2017). *A magánbiztonság elméleti alapjai*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar.
- Concha Gy. (1905). *Politika. Közigazgatástan*. Grill Károly Könyvkiadó Vállalata.
- Czilják J. (2011). Magánbiztonsági szervezetek és a rendvédelem. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XII. Tanulmányok a „Rendészeti kutatások – A rendvédelem fejlesztése” című tudományos konferenciáról* (pp. 363–368). Magyar Hadtudományi Társaság.
- Finszter G. (2009). Közbiztonság és közbátorság. In Németh Zs. (Szerk.), *Írások Tauber István emlékére: (1949–2003)* (pp. 177–178). ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, Magyar Kriminológiai Társaság, Rendőrtiszti Főiskola.
- Finszter G. (2010). Erőszakszervezet vagy biztonságot szolgáltató hatóság. Tanulmány a rendőrségről. In Virág Gy. (Szerk.), *Kriminológiai Tanulmányok 47* (pp. 177–180). Országos Kriminológiai Intézet.
- Finszter G. (2012). *A rendőrség joga*. Duna Mix Kft.
- Finszter G. (2017). Közrend-közbiztonság-jogbiztonság (2000–2015). In Finszter G. & Sabjanics I. (Szerk.), *Biztonsági kihívások a 21. században* (pp. 140–141). Dialóg Campus Kiadó.
- George, B. & Button, M. (2000). *Private Security Vol.1*. Perpetuity Press.
- Gottlieb G., Krözsel K. & Prestel B. (1998). *A magyar rendőrség reformja. Eljárás, módszerek, eredmények*. FelixVerlag.
- Hornyacsek J. (2014). *A tudományos kutatás elmélete és módszertana*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem.
- Jasenszky N., Regényi K. M. & Lippai Zs. (2022). Biztonságtudatosság fogalma, fejlődése nemzetbiztonsági, terrorelhárítási és magánbiztonsági szempontból. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 9(4), 12–13. <http://doi.org/10.32561/nasz.2021.4.1>

- Kempa, M., Carrier, R., Wood, J. & Shearing, C. (1999). Reflections on the Evolving Concept of „Private Policing”. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 7(2), 197–223. <https://doi.org/10.1023/A:1008705411061>
- Kerezsi K. & Papp A. L. (2015). Rendészet, tudomány, doktori iskola. *Magyar Rendészet*, 15(4), 67–69.
- Korinek L. (2008). Út a statisztikától a rendészet elméletéig. *JURA*, (1), 69–94.
- Lippai Zs. (2020). Könyvismertetés a Biztonsági vezetői kézikönyvről. *Magyar Rendészet*, 20(4), 249–253. <https://doi.org/10.32577/mr.2020.4.17>
- Lippai Zs. (2021). Az elmosódó határvonalak margójára. *Szakmai Szemle*, 19(1), 1785–1189.
- Loader, I. (1999). Consumer Culture and the Commodification of Policing and Security. *Sociology*, 33(2), 373–392. <https://doi.org/10.1177/S003803859900022X>
- Marton Á. (1961). A reprezentatív módszer alkalmazásának néhány kérdése a külkereskedelmi árindex számításban. *Statisztikai Szemle*, 2, 147–159.
- Salgó L. (1994). *Az új típusú biztonság*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- Stenning, M. P. (2000). *Les pouvoirs et les responsabilités de la police privée*, In *Les pouvoirs et responsabilités de la police dans une société démocratique*. Rapports présentés au 12 Colloque criminologique. Editions du Conseil de l'Europe.
- Szabó A. (1980). *Bűnözés-ember-társadalom*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- Szigeti P. (2001). Vázlat a közbiztonság három dimenziójáról: világrendszer, nemzetállami szint és lokalitás. *Jogtudományi Közöny*, 56(4), 153–161.

A cikkben található online hivatkozás

URL1: *The Structure of Scientific Revolutions Second Edition, Enlarged. International Encyclopedia of Unified Science, University of Chicago Press, Chicago, 1970*. Licensed by The University of Chicago. http://lazarus.elte.hu/~zoltorok/oktat/Kuhn/a_tudomanyos_forradalmak_szerkezete.html

Alkalmazott jogforrás

13/2001. (V. 14.) AB határozat

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Lippai Zs. & Christián L. (2023). Újragondolt biztonság, kutatási jelentés. *Belügyi Szemle*, 71(1), 53–76. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.1.3>